

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра економічної теорії та конкурентної політики

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою
(прот. з. 6 від 17.12.2020 р.)
Ректор А. А. Мазаракі

**СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ ТЕОРІЇ /
MODERN ECONOMIC THEORIES**

ПРОГРАМА / COURSE SUMMARY

Київ 2020

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Автори: К.М. Ніколаєць, доктор історичних наук, професор;
В.Є. Поліванов, кандидат економічних наук, доцент

Програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри економічної теорії та конкурентної політики 07.10.2020р., протокол № 6.

Рецензенти: Уманців Ю.М., д.е.н., професор,
Бураковський І.В., Голова Правління Інституту економічних досліджень та політичних консультацій, д.е.н., професор

СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ ТЕОРІЇ / MODERN ECONOMIC THEORIES

ПРОГРАМА / COURSE SUMMARY

ВСТУП

Програма дисципліни «Сучасні економічні теорії» призначена для студентів освітнього ступеня «молодший бакалавр» КНТЕУ денної форми навчання у галузі знань галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Програму підготовлено відповідно до Стандарту вищої освіти КНТЕУ із зазначеної спеціальності та відповідної освітньо-професійної програми підготовки молодших бакалаврів КНТЕУ.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Сучасні економічні теорії» є формування культури економічного світогляду та системи теоретичних знань.

Завданням вивчення дисципліни «Сучасні економічні теорії» є надання студентам ґрунтовних теоретичних знань про сучасні економічні теорії для формування вмінь використання підходів, інструментарію та методів.

Предметом вивчення дисципліни «Сучасні економічні теорії» є еволюція економічної думки та формування особливостей теоретичних підходів до пізнання економічної дійсності.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Знання:

- державної мови;
- іноземної мови;
- всесвітньої історії на рівні базової середньої освіти, яка відповідає другому рівню Національної рамки кваліфікацій;
- економічної термінології, основних засад економічної теорії.

Вміння:

- формулювати думки та доводити їх опонентам;
- логічно мислити;
- здійснювати пошук, обробляти та аналізувати інформацію із різних джерел;
- використовувати сучасні інформаційні інструменти та технології.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Сучасні економічні теорії» як вибіркова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння студентами загальними та спеціальними компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідною освітньо-професійною програмою:

Економіка (ОС молодший бакалавр)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
ЗК 2	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	1-9
ЗК 4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	1-9
ЗК 9	Здатність бути критичним і самокритичним.	1-9
<i>Фахові компетентності освітньою програмою</i>		
СК 1	Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро- та макрорівнях.	2-9
СК 3	Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.	3-9
СК 4	Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати з урахуванням фактору невизначеності.	3-9
СК 9	Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей розвитку економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.	2-9
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
2	Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.	2-9
3	Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем, зокрема на мікро- та макрорівнях.	2-9
4	Використовувати професійну аргументацію для	2-9

	донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.	
5	Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.	2-9
10	Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.	5-9
13	Оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації державною та іноземною мовами.	1-9
14	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.	1-9
17	Демонструвати здатність діяти соціально, відповідально та свідомо.	2-9

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Генезис сучасних економічних теорій

Причини та характер змін методологічних підходів до вивчення економічних явищ та процесів у сучасному світі, вплив глобалізаційних процесів, науково-технічного прогресу та уявлень про міжнародні відносини. Теоретико-методологічні основи сучасних економічних теорій.

Предмет, завдання і мета дисципліни «Сучасні економічні теорії», її місце у системі наук. Сучасна теорія економіки. Мейнстрім. Наукові підходи до структурування та періодизації сучасних економічних теорій. Основні етапи розвитку економічної науки та їх вплив на формування сучасної економічної теорії.

Особливості використання методів наукових пошуків в економічній теорії. Функції історії економіки та економічної думки: світоглядна, акумулятивна, прогностична, виховна.

Загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: методи аналізу та синтезу, історичний, наукової абстракції, компаративний, статистичний, бізевіористичний, культурологічний, математичний, структурного аналізу.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 3, 4.

Додатковий: 11, 12, 16, 17, 19, 29,40.

Тема 2. Еволюція кейнсіанства. Кейнсіансько-неокласичний синтез

Поява кейнсіанства, його історична обумовленість. Еволюція кейнсіанства, його основні напрями і теорії. Історичні умови виникнення неокейнсіанства. Розвиток методології макроекономічного дослідження в неокейнсіанській теорії економічної динаміки та зростання.

Неокейнсіанська теорія економічної динаміки та зростання. Структура неокейнсіанської теорії економічної динаміки. Сутність теорії економічного зростання Р.Харрода і Є.Домара. Моделі економічної динаміки Р.Харрода.

Неокейнсіанська теорія економічного циклу. Методологічні особливості неокейнсіанської теорії циклу. Сутність теорії циклів. Концепція множинності циклів Е.Хансена. Ефект акселератора. Антициклічна політика держави.

Кейнсіансько-неокласичний синтез (Дж. Хікс, Е. Хансен, П. Семюелсон, Л. Клейн). Основні завдання та методологічні засади. Теоретична система кейнсіансько-неокласичного синтезу. Модель IS – LM Хікса-Хансена.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5.

Додатковий: 1, 11, 28, 31, 40, 42, 43, 44.

Тема 3. Посткейнсіанство. Нова кейнсіанська економічна теорія

Теоретична криза кейнсіанського напрямку другої половини 70-х рр. ХХ ст.: причини та наслідки. Посткейнсіанство: методологічні засади течій посткейнсіанства. Американська течія посткейнсіанства: Р.Клауер, А.Лейонхувуд, П. Девідсон, Х. Мінські.

Англійська течія посткейнсіанства: Дж.Робінсон, Н.Калдор, П.Сраффа, Л.Пазінетті. Проблеми економічного зростання і розподілу в посткейнсіанських теоріях. Модель Калдора. Проблеми зайнятості та споживання. Кейнсіанська теорія та економічна політика: проблеми та перспективи застосування.

Нове кейнсіанство як самостійна течія сучасного кейнсіанства. Економічні ідеї Дж.Стігліца, Б.Грінвальда, Дж.Акерлофа. Теорія асиметричної інформації. Поняття асиметричної інформації. Теорія асиметричності інформації на «ринку лимонів». Наукові дослідження М.Спенса.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5.

Додатковий: 1, 11, 12, 16, 17, 19, 29.

Тема 4. Неокласична економічна думка.

Модифікація традиційної неокласичної теорії. Теорія монополістичної конкуренції Е.Чемберліна. Нецінові чинники конкуренції. Особливості розвитку ринкових ситуацій монополії в теорії Е.Чемберліна. Теорія недосконалої конкуренції Дж.Робінсон.

Неортодоксальна теорія. Проблеми функціонування економічних систем. Вчення Й.Шумпетера: теорія підприємництва і теорія ефективної конкуренції. Інноваційно-еволюційна теорія розвитку Й.А.Шумпетера. Методологічна основа теорій економічного зростання.

Неокласичні теорії економічного зростання. Методологічні засади неокласичних моделей зростання. Кількісний підхід до дослідження економічного зростання С.Кузнеца. Теорія економічного зростання Дж. Міда. Модель зростання Р.Солоу. Модель загальної економічної рівноваги Ерроу-Добре. Наукові дослідження Дж.Добре, А.-В.Люїса, Дж.Стіглера.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-4.

Додатковий: 3,18, 40.

Тема 5. Неолібералізм

Причини появи неолібералізму та його основні методологічні засади. Провідні школи неолібералізму.

Неоавстралійська школа економічного неолібералізму. Особливості концепцій неоавстрійської школи. Ліберальні економічні погляди Л.фон Мізеса. Теорія «спонтанного ринкового порядку» Ф. фон Хайека.

Німецька школа неолібералізму. Ордолібералізм. Вплив оцінок історичних подій на формування ідей представників німецької школи неолібералізму. Економічні ідеї В.Ойкена, А.Мюллера-Армака та Л.Ерхарда. Структура соціального ринкового господарства.

Англійська (лондонська) школа неолібералізму. Методологічна концепція апіоризму Л.Робінса.

Французька школа неолібералізму. Ідеї економічної ефективності та соціальної справедливості М.Алле.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5.

Додатковий: 4, 22, 36, 37.

Тема 6. Сучасні неоконсервативні економічні теорії

Неокласичне відродження та його причини. Структура сучасного неоконсерватизму. Основні концептуальні ідеї сучасного економічного неоконсерватизму.

Теоретичні засади монетаризму, відродження економічного лібералізму. Еволюція монетарної теорії. Чиказька школа монетаризму. Економічні ідеї М.Фрідмена. Монетарна теорія циклу. Модель перманентного доходу в теорії монетаризму. Концепція «природного безробіття» М.Фрідмена. Економічна політика монетаризму.

Економічна теорія пропозиції. Крива А. Лаффера. Теоретичний аналіз економічних наслідків податкової політики. Економічні ідеї Р.Манделла, П.Робертс. Практичне застосування теорії пропозиції.

Теорія «раціональних очікувань». Гіпотеза адаптивних та раціональних очікувань. Концепції раціональних очікувань у працях Р. Лукаса, Дж. Мута і Т. Сарджента. Теорія життєвого циклу Ф.Модільяні.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-4.

Додатковий: 20, 35.

Тема 7. Теоретико-методологічні засади, структура та основні теорії неоінституціоналізму

«Старий» та «новий» інституціоналізм. Методологічні особливості неоінституціоналізму. Теоретичне обґрунтування інституційного аналізу та специфіка його здійснення.

Теорії прав власності та трансакційних витрат Р.Коуза. Трансакційні витрати. Теорема Коуза. Теорія прав власності А.Оноре, Р.Познера.

Теорії суспільного вибору Дж.Б'юкенена, М.Олсона. Індустріально-соціологічний підхід Г.Мюрдаля. Концепція революції в доходах С.Кузнеця.

Нова економічна історія Д.Норта та Р.Фогеля. Розвиток кліометричних досліджень. Індустріальна економічна теорія Д.Норта. Внесок О.Вільямсона та Е.Остром у розвиток економічної теорії. Теорія ігор Дж.Неша, Дж. фон Неймана. Теорія неповної раціональності Г.Саймона. Теорії економічних організацій: А.Алчян, О.Уільямсон.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5.

Додатковий: 7, 18, 21, 23, 24, 26.

Тема 8. Сучасні соціально-інституційні технократичні теорії

Загальна характеристика інституціоналізму та основні етапи його розвитку. Методологічні особливості інституціонально наряду.

Вплив науково-технологічної та інформаційно-технологічної революції на формування сучасної економічної теорії. Загальна характеристика теорії «постіндустріального суспільства» Д.Белла. Теорія стадій економічного зростання В.Ростоу.

Футурологія і глобальне моделювання. Методи футурології. Метод Форсайту. Новітні технології: нанотехнології, нейросенсорика. Глобальні ризики. Етапи майбутнього і міра невизначеності. Сучасні концепції футурології. Ж.Фурастьє. «Теорія трьох хвиль» розвитку суспільства Д.Тоффлера. Основні постулати концепцій «індустріального суспільства» П.Друкера, Р.Арона. Теорія техноструктури Дж.Гелбрейта.

Футурологія в кн. ХХ – на поч. ХІХ ст. Ідеї С.Хантінгтона, Ф.Фукуями. аналіз загрози світової війни, розвитку нових технологій із залученням штучного інтелекту.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-4.

Додатковий: 2, 5, 6, 8, 9, 32, 33, 34, 41-43.

9. Поведінкова економіка

Формування поведінкової економіки. Причини і характер її появи. Сутнісна характеристика поведінкової економіки. Вплив соціальних, когнітивних і емоційних чинників на ухвалення економічних рішень. Дослідження економістами специфіки поведінки споживачів у різних умовах.

Емоції та ухвалення рішень економічними суб'єктами. Теорія підштовхування Р.Талера. Модель Р.Талера. Фактори, що впливають на економічні рішення.

Концепція обмеженої реальності Г.-А.Саймона. Експериментальна та поведінкова економіка Д.Канемана, В.Сміта. Застосування психологічних підходів в економічній науці. Дослідження ірраціональної поведінки економічних агентів. Поведінкова теорія споживання Д.Канемана. Теорія перспектив Д.Канемана та А.Тверські.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5.

Додатковий: 14, 15, 29, 30, 31.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ:

Основний:

1. Довбенко М. В. Сучасна економічна теорія (Економічна нобелелогія): навч. посіб. Київ: Видавничий центр «Академія», 2005. 336 с.¹
2. Несененко П. П., Артеменко О. А., Патлатой О. Є. Сучасні економічні теорії: Навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, 2017. 326 с.
3. Фещенко В. М. Сучасні економічні теорії : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2012. 474 с.
4. Чухно А. А., Юхименко П. І., Леоненко П. М. Сучасні економічні теорії: Підручник. Київ : Знання, 2007. 878 с.
5. Шевчик Б. М. Сучасні економічні теорії : навч. посіб. / за ред. Г. І. Башнянина. Львів : «Новий світ-2000», 2017. 213 с.

Додатковий:

1. Акерлоф Дж. Рынок «лимонов»: неопределенность качества и рыночный механизм // THESIS, 1994. Вып. 5. С. 91–104.
2. Аджемоглу Д., Робінсон Дж. Чому нації занепадають / пер. з англ. 2-ге вид., випр. Київ : Наш Формат, 2017. 440 с.
3. Акулов М. Г. Сучасні економічні теорії : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Вінниця : Нілан, 2013. 395 с.
4. Алле М. Экономика как наука / пер. с франц. И. А. Егорова. Москва : Наука для общества, РГГУ. 1995. 168 с.
5. Арон Р. Мир і війна між націями. Київ : МП «Юніверс», 2000. 688 с.
6. Бжезинський Зб. Велика шахівниця / Пер. з англ. О.Фешовець. Харків : Вид-во «Ранок : «Фабула», 2018. 288 с.
7. Бьюкенен Дж. М. Конституция экономической политики. Расчет согласия. Границы свободы / пер. с англ. Ю. Н. Парамонова, А. А. Соловьева. Москва : Таурис Альфа, 1997. Т.1. 560 с.
8. Гэлбрейт Дж. Новое индустриальное общество. Избранное / пер. с англ. : П. А. Алябьев, С. А. Батасов, О. С. Васильев. Москва : Эксмо, 2008. 1200 с.
9. Друкер П. Энциклопедия менеджмента / пер. с англ. О. Л. Пелявского. Москва : Издательский дом «Вильямс», 2004. 432 с.
10. Економічна теорія: підручник / В. Д. Лагутін, Ю. М. Уманців, Т. А. Щербакова та ін.; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.
11. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. / Л. О. Чорна, Н. О. Андрущенко, К. М. Ніколаєць, В. В. Хрустальова. Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2015. 324 с.
12. Історія економічних вчень : підручник / за ред. Л. Я. Корнійчук, Н. О. Татаренко. Київ : КНЕУ, 2001. 564 с.
13. Історія економічних учень : підручник: у 2 ч. / за ред. В. Д. Базилевича. Київ : Знання, 2004. 1300 с.

¹ курсивом виділені назви видань, які є в наявності у бібліотеці КНТЕУ.

14. Канеман Д. *Думай медленно...решай быстро* / перевод с англ. Москва, Издательство АСТ, 2015. 653 с.
15. Канеман Д. *Принятие решений в неопределенности: Правила и предубеждения*. Харьков: Гуманитарный центр, 2005. 632 с.
16. Ковальчук В. М., Лазарович В. М., Сарай М. І. *Історія економіки та економічної думки : навч. Посібник*. Київ : Знання, 2008. 647 с.
17. Корнійчук Л. Я. *Історія економічної думки України : навч. посібник*. Київ : КНЕУ, 2004. 431 с.
18. Коуз Р. *Фирма, рынок и право* / пер. с англ. Москва : Новое издательство, 2007. 221 с.
19. Леоненко П.М., Юхименко П.І. *Історія економічних вчень: Навч. посібник*. Київ: Знання, 2008. 639 с.
20. Модильяни Ф. *Сколько стоит фирма? Теорема ММ* / пер. с англ. [2-е изд.]. Москва : Дело, 2001. 270 с.
21. Норт Д. *Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки* / пер. з англ. Київ : Основи, 2000. 198 с.
22. Ойкен В. *Основы национальной экономики* / пер. с англ. Москва : Экономика, 1996.
23. Олсон М. *Логіка колективної дії. Суспільні блага і теорія груп* / пер. з англ. Київ : Лібра, 2004. 272 с.
24. Остром Е. *Керування спільним. Еволюція інституцій колективної дії* / пер. з англ. Київ : Наш час, 2012. 399 с.
25. Родіонова Л. А. *Історія економіки та економічної думки: ХХ ст. – початок ХХІ ст. : навч. посіб.* Київ : Знання. 2011. 582с.
26. Саймон Г. А. *Адміністративна поведінка : Дослідження процесів прийняття рішень в організаціях, що виконують адміністративні функції* / пер. з англ. Київ : АртЕк, 2001. 392 с.
27. Самуельсон П. А., Нордхаус В. Д. *Макроэкономика* / пер. с англ. Москва : Вильямс, 2009. 585 с.
28. Самуельсон П. А., Нордхаус В. Д. *Экономика* / пер. с англ. Москва : Вильямс, 2010. 1358 с.
29. *Сучасні економічні теорії глобальних систем: навч. посіб.* / Г. І. Башнянин [та ін.]. 2-е вид., перероб. і допов. Львів : Новий Світ-2000, 2013. 365 с.
30. Талеб Н.Н. *Чорний лебідь. Про (не)ймовірне у реальному житті* / пер. з англ. Київ : Наш Формат, 2017. 392 с.
31. Талер Р. *Поведінкова економіка. Як емоції впливають на економічні рішення* / пер. с англ. Київ : Наш формат, 2018. 464 с.
32. Тоффлер Э. *Третья волна* / пер. с англ. Москва : АСТ, 2009. 795 с.
33. Тоффлер Э. *Шок будущего* / пер. с англ. Москва : АСТ, 2008. 557 с.
34. Фукуяма Ф. *Потреба в гідності й політика скривдженості* / пер. з англ. : Київ : Наш Формат, 2020. 192 с.
35. Фридман М. *Капіталізм і свобода.* / пер. з англ. : Київ : Наш Формат, 2017. 216 с.

36. Хайек Ф. Дорога к рабству / пер. с англ. Москва : Новое издательство, 2005. 262 с.
37. Хайек Ф. Индивидуализм и экономический порядок / пер. с англ. Москва : Изограф, 2000. 287 с.
38. Хансен Э. Экономические циклы и национальный доход / пер. с англ. Москва : Экономика, 2007. 429 с.
39. Хикс Дж. Теория экономической истории / пер. с англ. Москва : НП «Журнал Вопросы экономики», 2003. 224 с.
40. Шумпетер Й. История экономического анализа / пер. с англ. В 3-х т. Москва : СПб. : Экон. шк., 2004. 1664 с.
41. Weijian Shan. Money Games: The Inside Story of How American Dealmakers Saved Korea's Most Iconic Bank. Wiley. 2020. 352 p.
42. Yuen Yuen Ang. China's Gilded Age: The Paradox of Economic Boom and Vast Corruption. Cambridge University Press, 2020. 266 p.